

Складові педагогічного артистизму викладача

Тетяна Дементьєва

Роль викладача вищої школи дуже багатогранна. Вона постійно еволюціонує, адаптується до нових викликів та потреб.

Ефективність навчання студентів у закладі вищої освіти залежить не тільки від предметних знань, якими володіє викладач, не менш значущими є гнучкість мислення, креативність, навички використання сучасних технологій, комунікативні здібності тощо. Всі ці якості є складовими педагогічного артистизму викладача.

Педагогічний артистизм — явище, що тією чи іншою мірою присутнє на всіх етапах педагогічної творчості. Це комплексне злиття духовних і фізичних якостей, які допомагають налагодити контакт зі студентами, завоювати з їх боку довіру і на цій основі здійснювати педагогічну діяльність [8, с. 113].

Педагогічний артистизм — це комплекс професійно значущих, взаємопов'язаних та взаємообумовлених якостей, який забезпечує досконале володіння педагогічною технікою та навичками перевтілення, виразної, естетично-привабливої передачі навчального матеріалу з метою максимальної реалізації індивідуального потенціалу педагога [3, с.7].

Педагогічний артистизм розглядали в своїх роботах Загвязінський В.О., Зязюн І.А., Абрамян В.Ц., Будянський Д.В., Лазарев М.О., Кайдалова Л.Г., Клубкова С.А. та багато ін.

Артистизм — це багатство і краса внутрішнього світу педагога, вважає В. Ц. Абрамян. Це вміння вирішувати завдання, проектувати майбутнє, представляти його в образах, використовувати фантазію та інтуїцію, гармонійно поєднувати логічне і естетичне [1, с. 84].

С. А. Клубкова трактує артистизм як складну систему якостей особистості, що включає вміння, навички, спеціальні здібності перевтілюватися в нові образи при високій професійній майстерності, сприяє вільному творчому самовираженню [5, с. 185].

Артистизм у навчанні — це високий рівень педагогічної майстерності. Артистизм залежить від чутливості викладача, від того, наскільки він використовує свою уяву, техніку та пишається своїм ремеслом. Викладачі, як художники, чутливі до темпу заняття, до питань часу, і навіть до якості своєї роботи [9, с. 1].

Таким чином, педагогічний артистизм викладача — це високий рівень педагогічної майстерності, який виявляється в здатності викладача яскраво, емоційно, своєрідно передавати навчальний матеріал, використовуючи весь свій досвід, компетенцію і педагогічні технології. Це мистецтво створення захопливого, ефективного та надихаючого навчального середовища.

Артистизм вміщує багато складових. Це і сценічне натхнення, і спроможність внести шляхом імпровізації потрібні корективи у виконання в процесі публічного виступу, і вміння підкреслити кращі риси власної творчої особистості. Артистичне виконання приваблює, а його відсутність — відштовхує слухачів навіть тоді, коли інтерпретація твору є бездоганною з точки зору змістовності, віртуозності, володіння виражальними засобами [2, с. 19].

На основі аналізу різних визначень педагогічного артистизму були виділені його складові.

Педагогічний артистизм — це вміння викладача використовувати творчі мето-

ди та засоби для досягнення навчальних цілей, а також для підвищення мотивації студентів. Ключову роль в цьому відіграє *креативність*, яка була виділена як одна із складових педагогічного артистизму. Креативність у педагогічному артистизмі проявляється в здатності викладача створювати цікаві заняття, використовуючи різноманітні методи і прийоми навчання, а також допомагає знайти інноваційні підходи до вирішення різних проблемних ситуацій, які можуть виникнути у процесі навчання. Педагогічний артистизм, який заснований на креативності, робить навчання більш цікавим і ефективним.

Здатність засвоювати нову інформацію збільшується, коли студенти емоційно залучені до навчального процесу.

Емоційне життя студента визначається характером і змістом навчальної діяльності. Пізнання нового, цікавого приносить йому насолоду, задоволення, що є мотивами цього процесу. Найвищу насолоду і задоволення від навчальної діяльності студент отримує у стані натхнення, що робить навчання ефективним. Натхнення пов'язане з творчим характером навчального процесу, впливає на психічні функції, що є основою емоційного підйому. Захоплення творчою задачею, емоційне переживання є джерелом психофізичної енергії, яка піднімає на більш високий рівень роботу механізмів психічної діяльності уваги, пам'яті, мислення, уяви [2, с. 120].

Емоції є потужним поштовхом для активної участі студентів у навчальному процесі, підвищується їхня мотивація, матеріал асоціюється з позитивними емоціями, що сприяє легкому сприйняттю і запам'ятовуванню матеріала. Тому *емоційна залученість* була виділена наступною складовою педагогічного артистизма.

У процесі навчання необхідна активна взаємодія між викладачем і студентами, яка допомагає стимулювати навчання, дозволяє викладачам зрозуміти потреби, інтереси, а також індивідуальні можливості студентів, змінювати методи і форми навчання у разі необхідності,

що робить навчання більш ефективним. Тому наступна складова — *взаємодія між викладачем і студентами*.

Однією із складових, вважаємо, повинна бути *гнучкість*. Викладач, який володіє гнучкістю, може не тільки адаптувати свої методи навчання, підходи і технології до потреб і можливостей студентів, також експериментувати з різними методами, техніками та навчально-методичними матеріалами, щоб зробити навчання більш цікавим для студентів.

Комунікативність — одна з найважливіших професійних якостей викладача. Позитивно налаштований комунікативний процес сприяє творчій атмосфері в колективі і забезпечує особливу взаємодію викладача й студента. Саме від уміння володіти мовою залежить результат будь-якого спілкування, особливо у такій галузі, як педагогіка [7, с.148]. Тому *комунікативність* також є важливим компонентом педагогічного артистизму, оскільки викладач мусить чітко пояснювати матеріал, слухати запитання студентів і відповідати на них. Крім того, комунікативність створює можливість для взаємодії, дискусій, обміну думками, конструктивного вирішення конфліктних ситуацій тощо.

Безумовно, неможливо досягти успіху, якщо не будеш захоплюватися своєю професією і передавати студентам свій ентузіазм. Ентузіазм також допомагає викладачеві зробити навчальний процес більш цікавим та захоплюючим, що сприяє покращенню їхнього розуміння та запам'ятовування матеріалу. Ентузіазм допомагає викладачу зберігати мотивацію та енергію, щоб продовжувати вдосконалювати свої методи навчання. Крім того, ентузіазм стимулює інтелектуальну та творчу активність, що дозволяє викладачеві бути ефективним у вирішенні проблем та навчанні студентів. Вважаємо, що *ентузіазм* як компонент педагогічного артистизму виступає рушійною силою, що дозволяє викладачам творчо та ефективно реалізовувати свої ідеї та досягати великих успіхів у навчанні.

Як одну з важливих складових педагогічного артистизму було виділено *артистичність* викладача. Викладач, який може бути артистичним, може зробити навчання більш цікавим для студентів, що допоможе їм краще засвоювати матеріал і бути мотивованими. Це сприяє створенню надихаючого навчального середовища. Артистичність викладача допомагає зробити навчальний процес більш ефективним, захоплюючим та незабутнім для студентів.

Артистичні вміння є складовими компетентності викладача і допомагають йому творчо та цікаво виконувати свою роботу, розвивати ініціативу та самостійність у студентів, формувати у них необхідні професійні знання та навички [6, с. 514].

Але не кожен викладач, на жаль, може бути артистичним, і це нормально. Важливо, щоб викладач був здатний знаходити свій унікальний стиль навчання. Дуже важливо, щоб викладач розвивав свої власні сильні сторони та знаходив підхід, який працює найкраще для нього та його студентів.

Якщо викладач володіє педагогічним артистизмом, він здатен до пошуку нових методів навчання, використання нестандартних підходів та ідей, щоб зацікавити студентів, може адаптуватися до різних ситуацій, потреб студентів, вміє ефективно спілкуватися зі студентами і стимулювати їх до активного навчання та розвитку.

Література

1. *Абрамян В. Ц.* Театральна педагогіка. Київ : Лібра, 1996. 224 с.
2. *Білецька М.* Артистизм як необхідна складова музично-виконавської компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва / М. Білецька, Т. Підварко // Молодь і ринок. 2018. № 9 (164). С. 17–21.
3. *Будянський Д. В.* Формування педагогічного артистизму майбутнього

вчителя гуманітарних дисциплін : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2006. 20 с.

4. *Гриньова В. С.* Механізм емоцій та його вплив на навчання студентської молоді. С. 120–122. [Режим доступу]: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/13574/1/51.pdf>

5. *Клубкова С. А.* Артистизм майбутнього вчителя музичного мистецтва як компонент готовності до хормейстерської діяльності // Актуальні питання мистецької освіти та виховання. 2019. Вип. 1–2 (13–14). С. 184–185.

6. *Третяк О. С.* Педагогічний артистизм викладача як складник його професійної компетентності під час підготовки пенітенціарного персоналу [Режим доступу]: https://www.researchgate.net/publication/352264787_Pedagogicnij_artistizm_vikladaca_ak_skladnik_jogo

7. *Флегонтова Н.М.* Комунікативна культура викладача вищого навчального закладу як компонент педагогічної майстерності // Учитель мистецьких дисциплін у дискурсі педагогічної майстерності : монографія / І. А. Зязюн, Г. Г. Філіпчук, О. М. Отич. Бердянськ, 2013. С. 147–158. [Режим доступу]: <https://core.ac.uk/download/pdf/323012272.pdf>

8. *Tkachenko T.* Artistry as a Factor of the Professionalism of the Future Teacher [Electronic resource] // Revista Românească pentru Educație Multidimensională. 2022. V. 14 P.112–127. Mode of access: <https://lumenpublishing.com/journals/index.php/rrem/article/view/5292>

9. *Mc Varish J.* Artistry in Teaching: Writing Children's Mathematics Literature Books as Teacher Education Journal for Learning through the Arts. 2009. 5(1). [Режим доступу]: <http://escholarship.org/uc/item/31k067sb>

25.12.2023

Відомості про автора:

Дементьєва Тетяна Іванівна — кандидат педагогічних наук, доцент; Харківський національний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди; Харків, Україна; email: gevelill@gmail.com; ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8855-7556>